

Wyrok z dnia 11 maja 2005 r.

III UK 33/05

Do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego wlicza się tylko te składniki wynagrodzenia, co do których z przepisów układów zbiorowych lub innych aktów normatywnych dotyczących wynagradzania wynika, że podlegają one zmniejszeniu lub zawieszeniu w okresie pobierania przez pracownika zasiłku chorobowego (art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, jednolity tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 31, poz. 267).

Przewodniczący SSN Kazimierz Jaśkowski, Sędziowie SN: Andrzej Kijowski, Andrzej Wasilewski (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 11 maja 2005 r. sprawy z wniosku Przedsiębiorstwa Budowlano - Usługowego „S.-P.” Spółce Jawnej w S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w P. z udziałem Roberta K. o zasiłek chorobowy, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie Ośrodka Zamiejscowego w Przemyślu z dnia 24 września 2004 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Okręgowy w Krośnie-Ośrodek Zamiejscowy w Przemyślu wyrokiem z dnia 24 września 2004 r. [...] oddalił apelację pełnomocnika Przedsiębiorstwa Budowlano-Usługowego „S.-P.” Józefa S. w S. (dalej: PBU „S.-P.”) oraz apelację Józefa S. i wnioskodawcy - Roberta K. od wyroku Sądu Rejonowego w Przemyślu z dnia 21 kwietnia 2004 r. [...] oddalającego odwołanie Przedsiębiorstwa Budowlano-Usługowego „S.-P.” Józefa S. w S. i Roberta K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w P. z dnia 5 lipca 2002 r. stwierdzającej nadpłatę zasiłku chorobowego wypłaconego przez płatnika - PBU „S.-P.” na rzecz wnioskodawcy - Roberta K. za

okres od dnia 5 września 2000 r. do dnia 27 stycznia 2001 r. w łącznej kwocie 13.821,01 zł. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Okręgowy w Krośnie Ośrodek Zamiejscowy w Przemyślu stwierdził w szczególności, że: „spór dotyczy zasadności wliczania do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego premii uznaniowej wypłaconej wnioskodawcy w sierpniu 1999 r. Zgodnie z art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. Nr 60, poz. 636) w podstawie wymiaru zasiłku chorobowego nie uwzględnia się składników wynagrodzenia, jeżeli postanowienia układów zbiorowych pracy lub przepisy o wynagradzaniu nie przewidują zmniejszania ich za okres pobierania zasiłku. W PBH „S.-P.” premie wypłacano na podstawie regulaminu wynagradzania z dnia 30 maja 1996 r. oraz dwóch aneksów do tego regulaminu - Nr 1 z dnia 2 stycznia 1999 r. i Nr 2 z dnia 15 kwietnia 1999 r. Według brzmienia aneksu Nr 2 pracodawca ma prawo do przyznawania indywidualnych miesięcznych nagród dla poszczególnych pracowników według swojego uznania. Wypłaty nagród ulegają zmniejszeniu lub całkowitemu zawieszeniu na okres pobierania przez pracowników wynagrodzenia za czas choroby oraz zasiłków, a o wysokości zmniejszenia lub całkowitym zawieszeniu wypłaty nagród decyduje samodzielnie pracodawca. Już samo określenie „nagroda” wskazuje, że ten składnik wynagrodzenia ma charakter uznaniowy. W listach płac był określany jako „premia”. Przy takiej treści § 5 regulaminu trafnie przyjął Sąd pierwszej instancji, że nie można uznać, iż przepisy o wynagradzaniu określają zasady zmniejszania nagrody (premii) za okres pobierania zasiłku, skoro te składniki przysługują według uznania pracodawcy i pracodawca według swojego uznania decyduje o ich zmniejszeniu lub ich zawieszeniu. W przepisach płacowych Spółki nie określono zasad zmniejszania nagród (premii), stąd nie można przyjąć, że wnioskodawca Józef S. za czas usprawiedliwionej nieobecności w pracy nie wypłacał pracownikom, w tym Robertowi K. dodatkowych składników wynagrodzenia, tj. nagrody (premii). Nagrody (premie) wypłacane w Spółce nie miały charakteru premii regulaminowej, gdyż nie zostały w regulaminie wynagradzania określone kryteria ich przyznawania. Zatem premia wypłacana Robertowi K. ma charakter wyłącznie uznaniowy, stąd nie mogła być wliczona do podstawy zasiłku chorobowego. (...) Sąd Okręgowy przyjął, że art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. Nr 60, poz. 636 ze zm.) w związku z art. 77² k.p. jest zgodny z Kon-

stytucją RP, a spór dotyczy wyłącznie interpretacji tych przepisów i sprowadza się do ich prawidłowej wykładni.”

W kasacji od powyższego wyroku Sądu Okręgowego w Przemyślu pełnomocnik Józefa S. - PBH „S.-P.” zarzucił naruszenie art. 41 ust. 1 i art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w związku z § 5 pkt 2 regulaminu wynagradzania w brzmieniu obowiązującym od dnia 5 kwietnia 1999 r. „poprzez błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że składnik wynagrodzenia jakim jest premia nie podlegał wliczeniu do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego mimo, że nie ulegał wypłacaniu za czas choroby” oraz art. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) „w ten sposób, że Sąd II instancji samodzielnie uznał wskazane we wniosku o skierowanie pytania do Trybunału Konstytucyjnego przepisy, za zgodne z Konstytucją RP”. Równocześnie, pełnomocnik skarżącego wskazał, iż okolicznością uzasadniająca przyjęcie kasacji do rozpoznania jest „potrzeba wykładni rozbieżności w orzecznictwie (...), czy składnik wynagrodzenia, jakim jest premia uregulowana w regulaminie wynagradzania, podlega wliczeniu do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego w sytuacji, gdy pracownik nie otrzymuje jej w czasie choroby, co oznacza zwrot, że wyłączone są z podstawy wymiaru zasiłku chorobowego składniki wynagrodzenia, do których pracownik zachowuje prawo w myśl przepisów o wynagrodzeniu - w okresie korzystania z zasiłku chorobowego (tak SN w wyroku z 05 marca 1997 r., II UKN 15/97) oraz czy zawsze podstawą wymiaru zasiłku chorobowego są składniki wynagrodzenia, od których przepisy regulujące tę kwestię ustalają składki na ubezpieczenie społeczne (tak wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 03 marca 1998 r., III AUa 116/98, gdzie Sąd stwierdził, że przepis art. 12 ust. 4 ustawy z 17 grudnia 1975 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, Dz.U. Nr 30 z 1983 r., poz. 143 ze zm.) należy interpretować w ten sposób, że podstawą wymiaru zasiłku chorobowego są składniki wynagrodzenia, od których przepisy regulujące tę kwestię ustalają składki na ubezpieczenie społeczne.” W konsekwencji, w kasacji sformułowany został wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Krośnie-Ośrodek Zamiejscowy w Przemyślu do ponownego rozpoznania lub o „zmianę zaskarżonego wyroku w trybie art.393¹⁵ k.p.c., w ten sposób, że zmienia zaskarżoną decyzję organu rentowego i stwierdza brak nadpłaty zasiłku chorobowego” oraz o

zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy, kosztów postępowania według norm przepisanych za obie instancje.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 41 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, która obowiązuje od dnia 1 września 1999 r. (art. 86 tej ustawy), stanowi, że: „przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego nie uwzględnia się składników wynagrodzenia jeżeli postanowienia układów zbiorowych pracy lub przepisy o wynagradzaniu nie przewidują zmniejszania ich za okres pobierania zasiłku.” Tym samym, w prawie polskim obowiązuje zasada, wedle której do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego wypłacanego pracownikowi w związku z okresową niezdolnością do świadczenia pracy nie mogą być wliczane te składniki wynagrodzenia, co do których przepisy układów zbiorowych lub innych aktów normatywnych dotyczących wynagradzania nie przesądzają w sposób jednoznaczny, że pracownik traci do nich prawo w okresie pobierania zasiłku chorobowego. Oznacza to natomiast, że do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego wlicza się tylko te składniki wynagrodzenia, co do których z przepisów układów zbiorowych lub innych aktów normatywnych dotyczących wynagradzania w sposób jednoznaczny i definitywny zarazem wynika, iż podlegają one zmniejszeniu lub całkowitemu zawieszeniu w okresie pobierania przez pracownika zasiłku chorobowego.

Tymczasem, w rozpoznawanej sprawie jest niesporne to, że obowiązujący w Przedsiębiorstwie Budowlano-Usługowym „S.-P.” Józefa S. w S. regulamin wynagradzania z dnia 30 maja 1996 r. (w brzmieniu uwzględniającym zmiany wprowadzone dwoma aneksami - aneksem nr 1 z dnia 2 stycznia 1999 r. oraz aneksem nr 2 z dnia 15 kwietnia 1999 r.) w § 5 stanowił, że: „1. Pracodawca ma prawo do przyznawania indywidualnych miesięcznych nagród dla poszczególnych pracowników według swego uznania. 2. Wypłaty nagród, o których mowa w pkt 1 niniejszego paragrafu, ulegają zmniejszeniu lub całkowitemu zawieszeniu za okres pobierania przez pracowników wynagrodzenia za czas choroby, zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku wyrównawczego, zasiłku macierzyńskiego i zasiłku opiekuńczego, oraz innych okresów w których pracownik nie świadczył pracy. O wysokości zmniejszenia lub całkowitemu zawieszeniu wypłaty w/w nagród decyduje samo-

dzielnie pracodawca.” Abstrahując nawet od tego, że mowa jest w tym kontekście w regulaminie wynagradzania o “nagrodzie”, która w listach płac pracowników była określana jako „premia”, należy stwierdzić, że: po pierwsze - „nagrody” te (lub „premie”) miały charakter uznaniowy, co wynika z postanowienia § 5 ust. 1 tego regulaminu wynagradzania („pracodawca ma prawo do przyznawania indywidualnych nagród miesięcznych /.../ według swego uznania.”); oraz po drugie - skoro w zdaniu drugim § 5 ust. 2 tego regulaminu wynagrodzenia znalazło się wyraźne zastrzeżenie co do tego, że “o wysokości zmniejszenia lub o całkowitym zawieszeniu wypłaty nagród (premii) decyduje samodzielnie pracodawca”, to oznacza to, iż regulamin wynagradzania nie tylko nie przesądzał o tym, że w okresie pobierania zasiłku chorobowego wypłata przyznawanej pracownikowi nagrody (premii) podlega zmniejszeniu lub całkowitemu zawieszeniu, lecz wręcz przeciwnie - regulamin wynagradzania wyraźnie przesądzał o tym, że decyzja w kwestii zmniejszenia lub całkowitego zawieszenia wypłaty nagrody (premii) na rzecz pracownika w okresie, gdy korzysta on z zasiłku chorobowego, pozostawiona jest “uznaniu pracodawcy”. W tej sytuacji Sądy obu instancji trafnie przyjęły, że przy tak sformułowanej dyspozycji § 5 regulaminu wynagradzania obowiązującego w Przedsiębiorstwie Budowlano-Usługowym „S.-P.” Józefa S. w S.: „nie można uznać, iż przepisy o wynagradzaniu określają zasady zmniejszania nagrody (premii) za okres pobierania zasiłku, skoro te składniki przysługują według uznania pracodawcy i pracodawca według uznania decyduje o ich zmniejszeniu lub ich zawieszeniu. (...) Zatem premia wypłacona Robertowi K. ma charakter wyłącznie uznaniowy, stąd nie mogła być wliczona do podstawy zasiłku chorobowego.”

Z kolei, podniesiony w kasacji zarzut naruszenia art. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym w sytuacji, gdy „sąd II instancji samodzielnie uznał wskazane we wniosku o skierowanie pytania do Trybunału Konstytucyjnego przepisy, za zgodne z Konstytucją RP i nie zwrócił się z pytaniem prawnym do Trybunału o ocenę zgodności art. 41 ust. 1 cyt. wyżej ustawy z Konstytucją RP”, jest oczywiście bezzasadny, ponieważ - zgodnie z art. 193 Konstytucji RP oraz art. 3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym - „każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją (...), jeżeli od odpowiedzi na to pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem”, jednak czyni to jedynie w sytuacji, gdy sam uzna, że istnieją uzasadnione wątpliwości co do zgodności danego aktu normatywnego z Konstytucją,

a nie zawsze wówczas, gdy z takim wnioskiem wystąpi strona postępowania, której zresztą przysługuje prawo wniesienia skargi do Trybunału Konstytucyjnego, jeżeli uznaje, że jej konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone (art. 79 Konstytucji RP).

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² k.p.c. orzekł jak w sentencji.

=====